

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

**Інститут післядипломної освіти та довузівської
підготовки**

Кафедра управління та бізнес-адміністрування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тренінг-курс «Управління ризиками в публічному управлінні»

Освітня програма «Публічне управління та
адміністрування»

Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування

Галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування

Затверджено на
засіданні кафедри управління
та бізнес-адміністрування
Протокол № 1 від «27» серпня 2018 р.

м. Івано-Франківськ – 2018

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Управління ризиками в публічному управлінні
Освітня програма	Публічне управління та адміністрування
Спеціалізація (за наявності)	
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Галузь знань	28 Публічне управління та адміністрування
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	
Курс / семестр	3/6
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 16 год. Практичні заняття – 14 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	www.d-learn.pnu.edu.ua

2. Опис дисципліни

Мета та цілі дисципліни

Мета вивчення дисципліни – озброїти майбутніх фахівців систематизованими знаннями щодо аналізу, моделювання, оцінки та управління ризиком, оволодіння сукупністю теоретичних і методичних питань а також практичним досвідом щодо аналізу й оцінки ризиків діяльності підприємств та управління ними.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- вивчення основних прийомів і методів управління ризиками;
- набуття навиків проведення оцінки ризиків різних функціональних економічних систем;
- набуття навиків аналізу отриманих результатів і розробки відповідних управлінських рішень;
- формування знань і навичок щодо використання найефективніших форм і методів оцінки величини економічного ризику і шляхів мінімізації його величини.

Компетентності

- ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
- ЗК1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК7. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК13. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).
- ФК.1. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.
- ФК.9. Здатність впроваджувати інноваційні технології в публічному управлінні та адмініструванні.
- ФК.10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.
- ФК.11. Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

Програмні результати навчання

- ПР14. Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов.
- ПР16. Використовувати дані статистичної звітності, обліку та спеціальних досліджень у професійній діяльності.

3. Структура дисципліни

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Тема 1 Класифікація ризиків і загальна схема ризик-менеджменту	Здатність використовувати стратегічний аналіз у сучасних умовах розвитку та управління ризиками. Здатність визначати вид ризику та його особливості Здатність визначати глобальні ризики та враховувати їх вплив при прийнятті управлінських рішень Здатність визначати та враховувати вплив ризиків у міжнародному бізнесі на діяльність підприємства Здатність застосовувати світові карти ризиків при прийнятті управлінських рішень	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
2.	Тема 2. Засади системного ризику аналізу	Здатність кількісної оцінки економічних процесів та їх математичного моделювання Здатність організувати роботу для аналізу ризику Здатність здійснювати системний аналіз ризику в економіці та підприємстві Здатність проводити якісний аналіз ризику Здатність визначати об'єктивні та суб'єктивні чинники, які впливають на рівень ризику Здатність проводити кількісний аналіз ризику Здатність правильно обирати метод кількісного аналізу ризику Здатність приймати економічні рішення з урахуванням ризику	<ul style="list-style-type: none"> Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
3.	Тема 3. Методологічні засади й інструментарій кількісного оцінювання ступеня ризику	Здатність кількісної оцінки економічних процесів та їх математичного моделювання Здатність застосовувати загальні підходи до кількісного оцінювання рівня ризику Здатність визначати ймовірність як показник рівня ризику Здатність оцінити ризик в абсолютному вираженні Здатність оцінити ризик у відносному вираженні Здатність застосовувати нерівність Чебишева при оцінці ризику Здатність визначати рівні ризики	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи

		Здатність оцінити ризик ліквідності	
4.	Тема 4. Основні засади управління ризиком	<p>Здатність організувати та реалізовувати ефективні стратегічні рішення в процесі управління ризиками</p> <p>Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій ризик-менеджменту;</p> <p>Здатність правильно обирати спосіб управління ризиком</p> <p>Здатність правильно застосовувати зовнішні та внутрішні способи зменшення ризику</p> <p>Здатність будувати таблицю рішень</p> <p>Здатність управління запасами з урахуванням ризику</p> <p>Здатність управління виробництвом та резервами</p> <p>Здатність приймати рішення щодо управління ризиком відповідно до класів збитків</p> <p>Здатність обирати спосіб фінансування ризику</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
5.	Тема 5. Ризик-менеджмент у сфері фінансів	<p>Здатність визначати перспективи розвитку організації</p> <p>Здатність використовувати стратегічний аналіз у сучасних умовах розвитку та управління ризиками</p> <p>Здатність виявляти, оцінювати та управляти фінансовими ризиками</p> <p>Здатність застосовувати ризик-менеджмент у фінансовій сфері</p> <p>Здатність застосовувати методичний інструментарій оцінки рівня фінансового ризику</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
6.	Тема 6. Ризик-менеджмент у сфері маркетингу	<p>Здатність кількісної оцінки економічних процесів та їх математичного моделювання</p> <p>Здатність планувати діяльність організації та управляти часом</p> <p>Здатність застосовувати ризик-менеджмент при проведенні маркетингових досліджень</p> <p>Здатність визначати ризики споживача та управляти ними</p> <p>Здатність застосовувати моделі вимірювання сприйманого ризику</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи

		підготовки проектної пропозиції.	
7.	Тема 7. Ризик-менеджмент у зовнішньоекономічній діяльності	Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій ризик-менеджменту Здатність визначати та оцінювати зовнішньоекономічні ризики та здійснювати управління ними Здатність проводити аналіз і розрахунок ризиків на етапі підготовки зовнішньоекономічної операції	Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для індивідуальної роботи, • Завдання для самостійної роботи
8.	Тема 8. Кількісний аналіз проектних ризиків і можливості комп'ютерного моделювання	Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій ризик-менеджменту Здатність кількісної оцінки економічних процесів та їх математичного моделювання Здатність застосовувати Excel для ризик-менеджменту Здатність застосовувати методи аналізу ризиків інвестиційних проектів Здатність здійснювати імітаційне моделювання інвестиційних ризиків Здатність будувати математичну модель маркетингового проекту	Тести, • Контрольні запитання, • Кейси, • Завдання для індивідуальної роботи, • Воркшити • Завдання для самостійної роботи

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Практичне заняття	25
Самостійна робота	5
Індивідуальне завдання	20
Залік	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Робота на парах	Оцінка за самостійну роботу	Оцінка за індивідуальне завдання	Залік	Разом
25	5	20	50	100
<ul style="list-style-type: none"> Оцінювання відповідей студентів на практичних заняттях відбувається за 100 бальною шкалою.				

- По завершенні теоретичного навчання середнє арифметичне усіх отриманих оцінок у 100-бальній шкалі множиться на ваговий коефіцієнт 0,4, відповідно – максимальний бал за усі отриманні заняття у підсумку може скласти 40 балів.
- Оцінювання за екзамен відбувається у 100-бальній шкалі, отримана оцінка сходиться на ваговий коефіцієнт 0,5.
- Підсумкова оцінка за вивчення дисципліни складається із математичної суми балів за роботу на парах (максимально – 40 балів), отриманих балів за самостійну роботу (оцінка виставляється у 100-бальній шкалі і множиться на ваговий коефіцієнт 0,05, відповідно максимальний бал за самостійну роботу може скласти 5 балів), оцінки за індивідуальне завдання (оцінка виставляється у 100-бальній шкалі і множиться на ваговий коефіцієнт 0,05, відповідно максимальний бал може скласти 5 балів) і оцінки, отриманої за екзамен (максимальний бал – 50 балів), що в сумі максимально може скласти 100 балів.
- При виставленні балів за модульний контроль оцінюються: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів, самостійне опрацювання тем, написання есе, опрацювання завдань, підготовка презентацій доповідей, підготовка індивідуальних завдань тощо.
- Якщо студент не складав змістовий модуль з поважних причин, які підтверджені документально, то він має право на його складання з дозволу зав. кафедри (за заявою).
- Оцінка за іспит формується із суми відповідей студентів на 3 основні запитання та 2 додаткові (по 10 балів за кожне запитання), або, за вимогою – на основі результатів тестування (максимальна оцінка за тести – 50 балів).

Критерії оцінювання за 100-бальною шкалою:

- 90-100 балів* – Студент вільно володіє навчальним матеріалом; висловлює свої думки; творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань; комунікативні уміння та навички сформовані на високому рівні; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання і оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань.
- 70-89 балів* – Студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні граматичні помилки у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці; за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдань.

- *50-69 балів* – Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно; на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків; знайомий з основними поняттями навчального матеріалу; комунікативні уміння та навички сформовані частково; під час відповіді допускаються суттєві граматичні помилки; має елементарні нестійкі навички виконання завдань; планує та виконує частину завдань за допомогою викладача.
- *Менше 50 балів* – У студента не сформовані комунікативні уміння та навички; студент допускає велику кількість граматичних помилок, що ускладнює розуміння; студент не володіє навчальним матеріалом; виконує лише елементарні завдання, потребує постійної допомоги викладача.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа (відеофайли, рисунки, схеми)
<p style="text-align: center;">Література:</p> <p style="text-align: center;">Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику (ІЕС/ІСО 31010:2009, ІДТ). ДСТУ ІЕС/ІСО 31010:2013. – К.: Мінекономрозвитку України, 2015. – 73 с. 2. Лук'янова В.В. Економічний ризик : [навч. посіб.]. / В.В.Лук'янова, Т.В. Головач. – К.: ВЦ "Академія", 2007. – 345 с. 3. Матвійчук А. В. Економічні ризики в інвестиційній діяльності: Монографія. – Вінниця, 2002. – С. 36. 4. Перерва П. Г. Економіка та управління інноваційною діяльністю: навч. посіб. / П. Г. Перерва, М. І. Погорелов, І. М. Посохов, С. А. Мехович. – Харків : НТУ «ХП», 2011. – 628 с. 5. Покровский А.К. Риск-менеджмент на предприятиях промышленности и транспорта : учебное пособие / А. К.Покровский. – М. : Кнорус, 2011. – 160 с. 6. Ризик у ринковій економіці: навчальний посібник / Андреева Г.Є., Петровська Г.Е. – Харків: Бурун Книга, 2005. – с. 7. Розвиток класифікації методів управління ризиками корпорації/ Теорія та практика управління економічним розвитком: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції ВСВЕ (Київ, 22-24 листопада 2012 року). – В 3 т. – Т.1. – Донецьк: ООО «Фирма «Друк-Инфо», 2012. – 374 [281-283] с. <p style="text-align: center;">Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Банківські ризики: теорія та практика управління: монографія [Текст] /Л. О. Примостка, О. В. Лисенюк, О. О. Чуб; Мін-во освіти і науки України, ДВНЗ «КНЕУ» ім. Вадима Гетьмана». - К.: КНЕУ, 2015. - 456 с. 2. Кричевский М. Л. Финансовые риски / М. Л. Кричевский. - М.: КноРус, 2017. – 244 с. 3. Рыхтикова Н. А. Анализ и управление рисками организации / Н. А. Рыхтикова. - М.: Инфра-М, 2018. – 248 с. 4. Страхование и управление рисками / Под ред. Г. В. Черновой. - М.: Юрайт, 2017. – 768 с. 5. Финансы организаций: управление финансовыми рисками / Под ред. И. П. Хомнич, И. В. Пещанской. - М.: Юрайт, 2018. – 346 с. 6. Шкурко В. Е. Управление рисками проекта / В. Е. Шкурко. - М.: Юрайт, 2017. – 182 с. <p style="text-align: center;">Web-ресурси</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародний Інститут Дослідження Ризиків [Електронний ресурс]. –Режим доступу : http://www.miiir.ru/. 	

2. Quantum – Finance in Perspective. Сайт, присвячений кількісним методам ризик-менеджменту [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.quantummagazine.com/>. 166AS/NZS Risk Management

3. Standart4360:1999 [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.riskmanagement.com.ua>.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра управління та бізнес-адміністрування м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, каб. 111 (вхід з вул. Чорновола) тел. +38 (099) 668-04 09 – ст. лаборант кафедри Надія Володимирівна Качур https://kutba.pnu.edu.ua/ kutba@pnu.edu.ua Сторінки в соцмережах: https://www.facebook.com/mbakafedra https://www.instagram.com/kafedra_mba/
Викладач	Смушак Михайло Володимирович кандидат економічних наук, заступник міського голови - директор департаменту інфраструктури, житлової та комунальної політики Івано-Франківської міської ради Томашевська Антоніна Василівна кандидат економічних наук, доцент кафедри управління та бізнес-адміністрування, спікер Школи управлінців нової генерації.
Контактна інформація викладача	+380505628764 antonina.tomashevska@pnu.edu.ua

Політика курсу

Академічна добросесність	Дотримання академічної добросесності засновується на ряді положень та принципів академічної добросесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
Пропуски занять (відпрацювання)	Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується « Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаніка” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. стор. 4.). Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/

Виконання завдання пізніше встановленого терміну	У разі виконання завдання студентом пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання - «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 4-5. Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Невідповідна поведінка під час заняття	Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти» - ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні документи/polozhenja/
Додаткові бали	Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з
	викладачем. Перелік індивідуальних завдань міститься у навчальній програмі до курсу. Також за рішенням кафедри управління та бізнес-адміністрування студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 3.
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні документи/polozhenja/

Викладач

Смушак М.В.

Викладач

Томашевська А.В.